

ITEM No 677/66IP
May 4
Mu/1-30145/aHUNGARY

PRISONS (137) ✓

✓ FO-UTCA PRISONSOURCE RELIABILITY: Believed to be reliable.DATE OF OBSERVATION: May 1965.

ENGLISH SUMMARY: This report deals with the Fo-utca military prison in BUDAPEST and the life of the 550-odd prisoners. Most of them were convicted of or are charged with military offenses. But there are also a number of political offenders among the inmates. The prison, although in the same building, is separated from the ill-famed Fo-utca prison, where top secret political cases are investigated.

EVALUATION COMMENT: The existence of this prison is known. An earlier item from 1961 stated also that people arrested in an attempt to escape are kept there. It is also confirmed that a part of this prison is reserved for top political offenders. The prison routine is considerably milder than it used to be in the revolution. (ZZ)

x x x

Forrás 1964 augusztus 19-én akart átkelni az osztrák-magyar határon Bucusi község közelében SZOMBATHELYTől nem messze. A határon nem volt ismerős és saját szakállára indult az utnak. SZOMBATHELYig határsáv engedéllyel szerencsésen eljutott. A Dózsa sportklub tervezett egy turistaversenyt és erre kapta az engedélyt. Éjjel vágott neki a határnak. A drótsövénnyig el is ért. Sikerült a jelződrótokat átlépnie és éppen a drótsövénny megmászásához kezdett volna hozzá, amikor egy farkaskutya egész hangtalanul ráugrott és szájába kapta a kezét. Ebben a pillanatban felhangzott a háta megett: kezeket fel. Két határőr neki szegezett fegyverrel és reflektoros lámpával állt a közelben. A kezeit feltéve az egyik határőr rögtön fegyverre végig motozta, majd megbilincseltek és egy jeep-szerű autóhoz vezették.

Egy ismeretlen községben bezárták egy igen szűk cellába, melyben éppen állni lehetett. Nappal elkezdték kihallgatni. Forrás tagadott. Azt mondotta, hogy a terepversenyre ki akarta ismerni a

(over)

környéket és eltévedt. Ezt nem hitték el. Később egy "D-tiszt" neki támadt, hogy "igy építi a szocializmust?" Válasza az volt, hogy "aki elkezdte, az fejezze is be az építést." Erre kapott egy hatalmas pofont és a D-tiszt behivatott öt katonát, akik parancsra elkezdték verni. Egyik oda lökte a másiknak. Mire az elkiáltotta magát, "nézd a szemtelenjét, még nekem is támad" és jót ráhuzott egy gumibottal.

Jól összeverve egy határőrségi kórházba került, de nem tudja, hogy melyik községben. Innen nyolc nap múlva átszállították a BUDAPESTI 8. ker. rendőr őrszobára, innen pedig az Aradi utcai, a PESTVIDÉKI Rendőrkapitányságra vitték be. Két napi fogda után átszállították a Fő-utcába. A kocsiaablak réseiből látta, hogy a Gyorskocsi Utcából hajtottak be a börtön udvarára.

Börtön napirend

A Fő utcai börtönben egy váróterembe került. Itt minden civil holmiját elvették és lekutatták. Rabruhát kapott. Orvos megvizsgálta. A vizsgálat felületes volt. Elsősorban tetűre vizsgálták. Szívét, tüdejét éppen csak, hogy meghallgatták.

Ezután felszerelték. Kapott csajkát, villát, kanalat és egy bugyli bicskát. Utóbbi tompahegyű és teljesen életlen. Tovább kapott két pokrócot, két lepedőt, papucsokat, egy törülközőt és szappant.

Az 5-ik emeleten levő 30-as zárkába került. Ebben 22-en voltak rabok. Három emeletes ágyakban feküdtek.

Ébresztő 5.30-kor. Folyósón csengő szól. Zárkarend elkészítése. A padlót felsöpörték és felmosták. Mosdás a zárkákban levő mosdókban. Az ágyakat beágyaszták. Erre nagyon nagy gond kellett fordítani, hogy minden precízen, "vasaltan" feküdjön. Ezt követőleg reggeli nyitás és létszámellenőrzés.

6.30-kor kezdődik a reggeli osztás. Három deci maláta kávé kevés cukorral. 40 dkg kenyér. Az egész napi adagot reggel adják ki. Reggeli után csajkamosás zárkában.

Délelőtt sorakozó a folyósókon. Minden zárka külön sorakozik. Leszegett fejjel és hátratett kézzel levonulás udvarra. Egy csoportban 120 rab sétál. A séta időtartama egy óra. A séta elején cca 15 perc közös tornagyakorlat. Guggolás, hajlás, tüdőtagítás. Az udvar négy sarkában, fenn a falon géppisztolyos őrség.

Ebéd 12-kor kezdődik. Három deci leves, 3 deci tészta vagy főzelék. Hust nagyon ritkán kapnak a rabok, azt is csak a főzelékbe bele aprítva. Ebéd után csajkamosás. Délben nagyon gyakran nem lehetett a csajkákat elmosni, mert az ötödik emeletre nem jött fel a víz. Ez higiénikus szempontokból is sok gondot okozott. Reggel ezért a rabok a különböző és a cellában található edényekben tároltak vizet.

Délután szabad foglalkozás 5-ig. Könyveket lehetett kapni, de ezt a legkevesebben vették igénybe a könyvek tartalma miatt. Ezek ugyanis a legtöbb esetben 1956 előtti "szocialista realista" könyvek voltak. Egy zárkában egy sakktábla. Beszélgetni szabad volt a zárkatársakkal. Tilos volt azonban a saját bűnügyről valamit is elmondani, tárgyalásra tippeket adni, jogi felvilágosítással szolgálni. Ezt persze a legkevesebben tartották be. Legtöbbször a délutáni időkben vitték kihallgatásra az embereket, akiket még nem ítélték el. A nevelőtiszt is ebben az időben kérette a foglyokat dicséretre, vagy szidásra.

Hatkor vacsora. Három deci főzelék, tarhonya, vagy tészta. Nyolckor takarodó. A villanyt eloltották. Lámpapárislogtatás félóránként, óránként az órák részéről kívülről.

A wc a szobában elfalazott fülkében. A mosdók a szobákban.

Forrás megjegyzi, hogy ő a Fő-utcai börtönnek nem abban a részében volt, amelyben a "titkos" eseteket hallgatják ki. Ő csak a katonai börtönt ismeri, mely egy épületben van a hirheft másik börtönrel.

Börtönrend

Egy hónapban egy levelet lehetett írni és kapni a nyomozás befejezte után. Az írt és kapott levél terjedelme nem lehetett több, mint 32 sor. A kapott leveleket 24 óra után ki kellett adni. A rab személyi csomagjához tették. Írni csak családi, vagy szigorúan személyes problémákról lehetett. A leveleket a börtön ügyésze és a nevelőtiszt cenzurázta.

Látogatás kéthavonta. Látogatásra jöhetett egyszerre két felnőtt és egy hat évnél fiatalabb gyerek. Látogató csak az lehetett, akivel a rab a levelezési kapcsolatot felvette. Ha például a rab a menyasszonnyal levelezett úgy a szülők nem jöhettek látogatásra. A beszélgetés időtartama 30 perc. Beszélgetés egy külön erre rendelt teremben. A rab és a látogató között drótháló. Minden rab mellett egy fegyenc. Csak családi és közömbös dolgokról lehetett beszélni.

Évente négy csomag 3 kg súlyig. A csomag megvonás gyakori büntetés.

Reggeli létszámellenőrzéskor lehetett ügyvédi, ügyészi beszélgetést, orvosi vizsgálatot, vagy iratbetekintést kérni. A kérelem felől a börtön ügyésze döntött.

Az iratokat felügyelet mellett kiadják a vádlottnak és azokat áttanulmányozhatja egy erre rendelt szobában. Jegyzeteket készíthet, ezeket a jegyzeteket az iratokhoz csatolják és tárgyaláson visszaadják a vádlottnak.

A börtön legtöbb zárkájában a vizsgálati foglyok össze

voltak keverve elitelt rabokkal. Igaz, hogy a legtöbbjük kis itéletes. Ezeket nem vitték munkára. A legtöbb zárka 20-as vagy annál nagyobb befogadóképességű. Van sok egyes zárka is.

A rabok és a vizsgálati foglyok rab ruhában vannak. Tárgyalásra visszakapják a civil ruhájukat. Tárgyalás előtt megborotválják őket és haját nyíratnak. Egyébként hetente egyszer jön a borbély.

Zuhanyozás hetente egyszer.

Filmvetítés a börtönben dolgozó rabok számára havonta egyszer, ha büntetésük egy harmadát már leülték.

A katonai foglyok elitelésükig egyenruhájukat megtartják, de az övszíjat elveszik és leveszik a rangfokozatukat.

Séta kivételével a folyósón rendszerint csak egy rab tartózkodhatik, kivéve a házi munkásokat, akik segítenek széthordani az ételt és egyéb feladatokkal vannak megbízva. Bizonyos rabokat füttyel jelezve visznek a folyósókon. Ez esetben a háziaknak is be kell bujni zárkájukba, s a rabokat a falhoz állítják úgy, hogy a füttyel szállított rabot ne lássák.

Gyakori, hogy a fiatalabb nyomozókat beosztották egy-két hétre a zárkába. A zöldőbb rabok, akiket a nyomozók kedves közvetlensége meghatott gyakran elbeszéltek ügyüket -- vesztükre. Az öregebb rókák azonban már ismerik az így bedobott nyomozókat. Utóbbiak itt szerzik közvetlen tapasztalataikat a rab-mentalitásról.

A konyha

A kis itéletesek kaphatnak beosztást házi munkára. A hosszabb itéleteseket elviszik más börtönbe, melyeknek üzemeik vannak.

Forrást a konyhára osztották be. Reggel háromkor feljött az őr és levitte munkára. Itt fehér köpenyt kaptak. A köpeny tisztaságára, mint általában a konyha tisztaságára nagyon nagy gondot fordítottak.

A konyhaszemlén az őrök és a felügyelők és az orvos minden kést, villát, edényt szigorúan megvizsgáltak, hogy egész tisztára lettek-e mosva.

Minden ételből ételmintát kellett venni és eltenni. Ezt a mintát három napig őrizték. Az orvos minden nap megnézte és megízlelte az ételt. Mikor egy-egy tétel étel elkészült a rab dolgozók a konyhafelügyelőnél jelentették "felügyelő ur 300 főre elkészült a burgonyaleves, kérek engedélyt a kiosztásra." A kiosztásra a felügyelő csak kostolópróba után adott engedélyt.

A konyhán átlagban napi 550 rabebedet főztek. Forrás úgy tudja, hogy a másik börtönnek külön konyhája és konyhája van.

A konyhamunkát 9 rab és körülbelül ugyanannyi felügyelő látta el.

Húst nagyon ritkán adtak bele az ételbe. Legtöbbször a katonaságtól leirt huskonzerveket használták erre a célra. A katonaság csak öt évig tárol konzerveket, akkor is ha szavatossági idejük hosszabb. Ilyen esetekben a tároló konzerveket átadják más hatóságoknak fogyasztásra. Megjegyzendő, hogy ezek a konzervek még teljesen kifogástalanok. A húst az ételbe belefőzték és elkeverték felvágva, illetve feldarálva. A leggyakoribb ételek: burgonyaleves, köménymagleves, darásmetélt, káposztásmetélt, tarhonya-, káposzta-, kalarábé-, bab-, borsó- és lencsefőzelék. Néha nyáron szezonban adtak friss főzeléket is. Legtöbbször salátafőzeléket, elég fonyadt salátalevelekből. Elv: a rabok nem a konyhát vannak a börtönben.

Egyes bünesetek

Bár nem volt szabad beszélni a saját ügyről, e szabályt a legtöbben megszegték.

Forrás így a következő bünesetekkel találkozott. A legtöbb katona parancsmegtagadás miatt kerül a börtönbe. Valamit elmulasztottak végrehajtani és már is elkövették a parancsmegtagadást. Pl. jól ittak a kocsmában és elfelejtettek idejére visszatérni. Ezek nagy részét azután nem is ítélik el, hanem a várpalotai büntető századhoz kerülnek.

Egyes határátlépőket is, akiknél a katonaszökevényesség gyanúja áll fenn, szintén a Fő-utcára hozzák. Egyébként az illetékes kerületi bíróságok ügyészségeinek fogdáiban várják meg a tárgyalást. Legtöbben a BUDAPESTiek közül a Markó-utcában.

Többen voltak a Fő utcán az u.n. "PÉCSI összeesküvők" közül. Állítólag az ügyel kapcsolatban 167 embert ítélték el, pécsieket és pestieket vegyesen. Sokan közülük fegyvert rejtegettek. Az Erzsébet-híd felavatásakor akartak merényleteket elkövetni az ott jelenlevő notabilitások ellen.

Nagyon sokan ültek a hivatali titoktartás miatt.

Egy egyetemistát azért ítélték el két és fél évre, mert egy négert nagyon megvert. Fajgyűlöletre izgatásnak vették cselekményét.

Tárgyalás és szabadulás

Forrást augusztus 19-én fogták el. Ügyének tárgyalására december 19-én került sor a Markóban. Egy női bíró tárgyalta ügyét nagyon jóindulatúan. Tagadását súlyosbító körülménynek vették, holott a Dozza tervezett turaversenye és az ő nevezése is igazolást nyert. Büntetlen előéletét, börtönbeli eddigi jó magaviseletét,

fiatal korát és munkaadójának jó bizonyítványát enyhítő körülményként értékelték. Egy év szabadságvesztés-büntetésre ítélték.

Büntetéséből négy hónapot jó magaviselete miatt engedtek. Így 1965 április közepén szabadult.

Szabadulólevelet adtak ki számára a börtönben. Azzal kellett jelentkeznie a lakhelye szerinti rendőrkapitányságon. Itt kapta meg személyazonossági igazolványát és katonakönyvét. Május 1-ére a rendőrségre behívták és két napig biztonsági őrizetben tartották.

Elbocsátásakor leszámoltak a börtönben. Egy napi börtönért 15 Ft-tal terheltek meg. Munkabére óránként 5 Ft volt. Megterheltek a heti 30 Ft spejzolásért és a szállítási költségekért. A dolgozók ugyanis heti 30 Ft-t spejzolhattak. Ennek nagyrésze cigarettára ment el Forrásnál. Élelmet is vehettek bizonyos keretben. Kereken 800 Ft-tal távozott a börtönből.

End